

Újabb római kori sírok a vízivárosi ala-tábor déli temetőjéből

(Budapest, I. ker., Szalag utca 22–30.,
Hrsz.: 14249/4, 14249/5, 14254, 14255,
14256)

A 2003. április 29. és szeptember 19. között, nagy felületen végzett ásatás zömében a középkorból származó emléket eredményezett. Napvilágra került a Szent István külváros kis részlete és egy török kori temető sírjai. Mivel a Várhegy lábánál található, eredetileg lejtős területet a 18. században lakóházak építése céljára igen

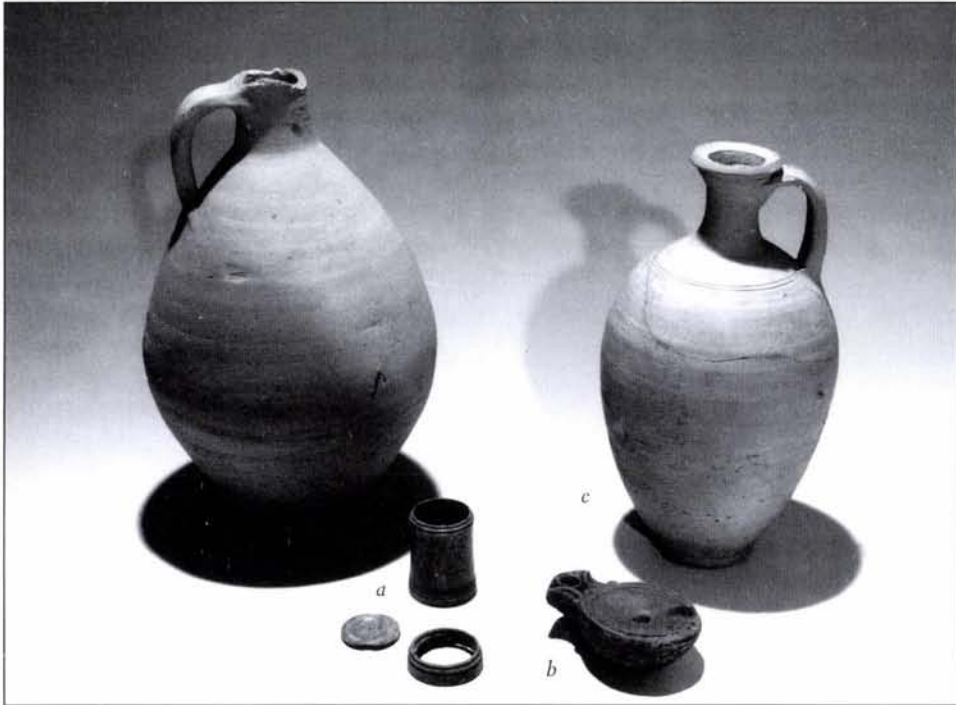
1. kép: Római kori csontvázas temetkezés
(Budapest, I. ker., Szalag utca 30.)

Fig. 1: Roman inhumation burial (Budapest I, 30 Szalag St.)

New Roman period graves from the southern cemetery of the Víziváros auxiliary fort

(Budapest I, 22–30 Szalag Street,
Ln: 14249/4, 14249/5, 14254, 14255,
14256)

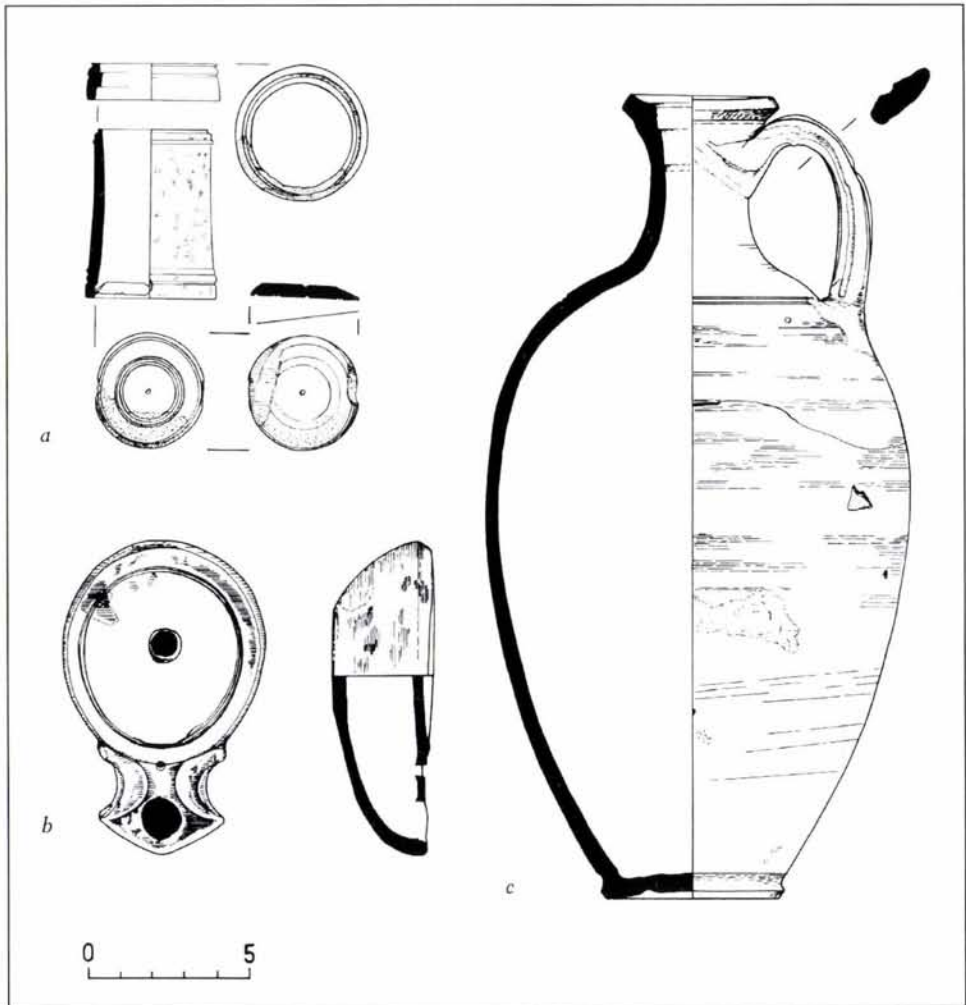
Most of the remains unearthed by the excavations conducted over a large surface between April 28 and September 19, 2003 came from the Middle Ages. A small part of the outskirts of St. Steven and graves from a Turkish period cemetery came to light. As the originally sloping territory at the foot of the Castle Hill was heavily scraped to produce a horizontal surface in the 18th century for the construction of dwellings, a large proportion of earlier archaeological features were destroyed. We found a thick, north–south running medieval wall in lots 26, 28 and 30. This wall probably functioned as a retaining wall based on the analysis of the surface formations. Behind it, medieval refuse layers accumulated in a smaller natural depression which yielded a few finds of religious character (corpus, fragment of a candlestick). These remains can probably be linked with the nearby Augustine church and monastery named after the protomartyr, St Stephen. András Végh unearthed the cemetery of this monastery in 1997 (VÉGH 1998). We documented a medieval cellar, numerous features from the Turkish period and pre-historic and Roman period features at lot number 30. On the side facing Castle Hill, 160 graves from a Turkish period cemetery were uncovered, all dug into the very thick medieval humus layer. (JB)

2. kép: Válogatás a római kori sírok leletanyagából
 Fig. 2: Selection of burial goods from Roman period graves

erősen megnyesték és vízszintesre alakították, a korábbi régészeti objektumok jelentős része elpusztult. A 26., 28. és 30. telken észak–déli irányú, vastag középkori falat találtunk, ami – a terepjelenségek vizsgálata alapján – feltételezhetően támfalként funkcionált. E mögött, egy kisebb, természetes mélyedésben középkori szemétrétegek halmozódtak fel, melyekből több vallási tárgy lelet (korpusz, gyertyatartó töredéke) is előkerült. Ezek az emlékek valószínűleg, a közeli Szent István protomártírról elnevezett ágostonos templomhoz és kolostorhoz kapcsolhatók, amelynek temetőjét Végh András tárta fel 1997-ben. (VÉGH 1998) A 30. szám alatt egy középkori pincét és több török kori jelenséget dokumentáltunk, valamint őskori és római kori objektumokat. A te-

The excavations conducted in the neighbouring lots in recent years yielded rich information on the Roman period in this territory. Altogether 144 Roman period inhumation and cremation burials were unearthed along Fő Street (west of the former limes road) in 1997 and in 1998. The majority of the graves found on Corvin Square can be dated from between the end of the AD 1st century and the second half of the AD 2nd century (HABLE 1999). The earliest graves were dug at the time of the establishment of the so-called “Víziváros auxiliary fort” (HABLE 1998). A few metres from the territory discussed here (Budapest I, 19 Szalag Street) the ashes of a young woman were buried with rich grave goods around AD 115 (HABLE–BERTIN 1998). Most of the 12 graves unearthed on

3. kép: Válogatás a római kori sírok leletanyagából
 Fig. 3: Selection of the grave goods from Roman graves

rület Várhegy felőli oldalán igen vastag, középkori humuszrétegbe ázott, török kori temető 160 sírját sikerült kibontanunk. (BJ)

A terület római korára vonatkozólag az elmúlt években a környező telkeken végzett feltárások során számos új adatot nyertünk. A Fő utca mentén (az egykori limes-úttól nyugatra), 1997-ben, majd 1998-ban összesen 144 római kori, csont-

the northeastern side of Szalag Street in 2003 were disturbed inhumation burials with a north-south orientation. Two were new-born babies (*neonatus*), two were older children (*infans II*). The grave of a young girl (*Fig. 1*) yielded light blue, ribbed glass paste beads from beside her right shoulder while a turned bone box lay by her left ankle (2, *Fig. 3: a*; BÍRÓ 1994). This type of perfume jar (narthe-

vázás és hamvasztásos rítusú temetkezést tartunk fel. A Corvin téri sírok többsége a Kr. u. 1. század vége – 2. század második fele közti időszakra datálható, (HABLE 1999) a legkorábbiak az úgynevezett „vízi-városi ala-tábor” kiépülésével egyidősek. (HABLE 1998) Jelenleg tárgyalt területtől pár méterre (Budapest, I. ker., Szalag u. 19.) egy fiatal nő hamvait temették el Kr. u. 115 körül, gazdag mellékletekkel. (HABLE–BERTIN 1998) 2003-ban, a Szalag utca északkeleti oldalán feltárt 12 sír többsége bolygatott, észak-déli tájolású, csontvázás temetkezés, kettő csecsemő (*neonatus*) maradványa, kettő nagyobb gyermeké (*infans II*) volt. Egy fiatal lány sírjából (1. kép) világoskék, bordás üvegpaszta gyöngyök kerültek elő a jobb váll mellől, és egy esztergált csont

4. kép: Traianus-kori bronz veret a Szalag utcaiból
Fig. 4: Trajan period bronze coin from Szalag St.

cium) were already commonly placed in the graves of Augusta Treverorum (Trier) in the middle of the AD 1st century (GOETHER 1983). An undecorated, reddish brown voluted lamp of Loeschke's type I C lay beside the disarticulated bones of an adult (Fig. 2, Fig. 3: b) while a broken jar lay in the eastern part of another grave (Fig. 2, Fig. 3: c). The latter grave could have been manufactured in the first half of the AD 2nd century based on its amphora-like profiled neck and mouth (TOPÁL 2003). A coin minted during Emperor Trajan's second consulship (AD 98) dated the only cremation burial with scattered ashes found here (SEAR 1970). Although the rest of the features are difficult to evaluate, the small find assemblage clearly indicates that the Roman cemetery may already have extended up to the slopes of the Castle Hill at the beginning of the AD 2nd century. (TH)

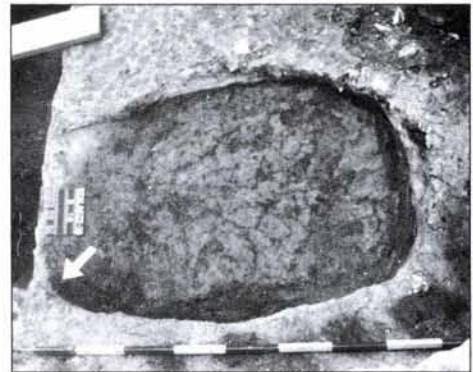
Traces of scattered Late Bronze Age (Umfield culture) and Celtic settlements were also uncovered during these excavations. Judging from the results of the test excavations conducted in 1989, further finds were expected on lots 24, 28 and 30. Most of the finds, however, were not recovered from features as a consequence of repeated landscaping and the devastation of World War II. Landscaping was already carried out in the territory before the establishment of the Roman cemetery at the end of the AD 1st century. Natural erosion and the foundation walls of medieval and modern constructions further caused the condition of the remains of earlier periods to deteriorate. Contrary to our expectations, we could not find the rest of the semi-subterranean house observed in the section-wall of the cutting, which had stood open in lot no. 24 since 1989.

dobozka feküdt a bal boka mellett. (2., 3. kép: a; BÍRÓ 1994, 189, Pl. LI. 446.) Ilyen illatszeres tégely (*narthecium*) gyakori már az 1. század közepén is Augusta Treverorum (Trier) sírjaiban. (GOETHER 1983, 272, 234 b) Egy felnött szétdőlt csontjai mellett díszítetlen, vörösesbarna, Loeschcke I C típusú, volutás méceses (2., 3. kép: b), egy másik sír keleti oldalán törött korsó hevert. (2., 3. kép: c) Utóbbi, amfora-szerűen profilált nyaka és szája alapján, a 2. század első felében készülhetett. (TOPÁL 2003) Traianus császár második konzulása idején (Kr. u. 98) vert érme datálja az egyetlen szórthamvas temetkezést. (4. kép; SEAR 1970, 130, 922) Bár a többi objektum alig értékelhető, e szűk leletgyűttes is világosan jelzi, hogy a római temető a 2. század elején már a Várhegy lejtőjén is terjeszkedett. (HT)

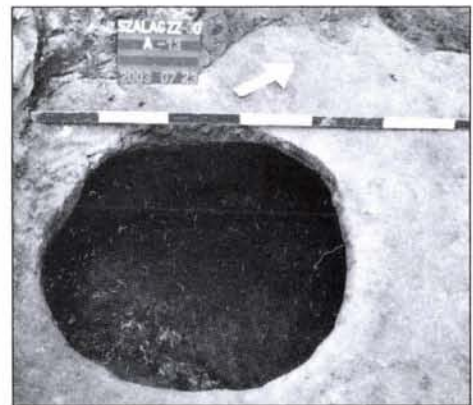
A feltárás során szórványosan későbronzkori (urnamezős kultúra) és kelta településnyomok is kerültek elő. Az 1989-ben elvégzett próbafeltárás eredményei alapján a 24., 28. és 30-as számú telkeken számítottunk további leletek előkerülésére. A leletek többsége azonban a területen végrehajtott többszörös tereprendezés és a II. világháborús pusztítások miatt sajnálatos módon, nem objektumból került elő. A Kr. u. 1. század végén megjelenő római temető létesítése előtt, már végeztek tereprendezést, és a természetes erózió, valamint a középkor és újkor építkezések alapfalai tovább rontották a korábbi korok emlékeinek állapotát. Számításainkkal ellentétben, a 24. számú telken az 1989-óta nyitva álló szelvényben nem sikerült megfognunk a metszetfalban regisztrált félig földbe mélyített ház további maradványait. A 30-as számú telken két középkori falsonk közé szorítva, egy kelta objektum (valószínűleg ház) marad-

5. kép: Kelta órlókö
Fig 5: Celtic mortar

6. kép: Kemence
Fig 6: Oven

7. kép: Tárológödör
Fig 7: Storage pit

ványai kerültek elő, egy őrlőkő (5. kép) és kevés kerámiatöredék kíséretében. Alaprajzát és tényleges rendeltetését azonban a többszörös bolygatás miatt nem lehetett pontosan meghatározni. Az őrlőkő és a szomszédos szelvényekben előkerült objektumok (kemence és hulladékgyűjtők) (6-7. kép) utalnak az eredeti funkcióra. (HMA)

*Benda Judit – Hable Tibor
– Horváth M. Attila*

The remains of a Celtic feature (probably a house) were uncovered jammed between the ruins of two medieval walls in lot no. 30. It contained a quern (Fig. 5) and a few sherds. The repeated disturbances hindered the exact identification of its ground plan and function. The quern and the features found in the neighbouring cuttings (an oven and refuse pits) (Figs. 6-7) imply its original function. (AHM)

*Judit Benda – Tibor Hable
– Attila M. Horváth*

Irodalom/References:

- BÍRÓ 1994 – Bíró M. T.: The Bone Objects of the Roman Collection, (1994)
GOETHER 1983 – Goether P.: K., Beimbüchchen. In Römer an Mosel und Saar. Ausstellungskat. Red.: H. Cüppers, G. Collet, A. Kolling, G. Thill. (1983)
HABLE 1999 – Hable T.: A Corvin téri ásatás legújabb eredményei – 1998 (Recent results of the Corvin Square excavations – 1998), Aqfűz 5 (1999) 109–120.
HABLE–BERTIN 1998 – Hable T. – P. Bertin: Gazdag római nő sírja a Szalag utcában (The grave of a wealthy Roman woman on Szalag Street), Aqfűz 4 (1998) 19–24.
SEAR 1970 – R. Sear, D.: Roman Coins and their values (1970)
TOPÁL 2003 – Topál, J.: Roman Cemeteries of Aquincum, Pannonia. The Western Cemetery, Bécsi Road II. Budapest (2003), 305, Pl. 179: 3/5 és 310, Pl. 184: 17/1.
VÉGH 1998 – Végh A.: A középkori ágostonos kolostor felfedezése a Vízivárosban [Discovery of a Medieval Agoston monastery in the Víziváros section of Budapest], Magyar Múzeumok 4/3 (1998) 15–17.